

Selectie onderwerpen Openbaarheidsdag 2025

Het Nationaal Archief viert op de eerste werkdag van het jaar, donderdag 2 januari 2025, Openbaarheidsdag. Op 1 januari 2025 worden bijna 180.000 inventarisnummers openbaar, die tot dan toe alleen onder voorwaarden in te zien waren.

Zoals ieder jaar heeft een groep onderzoekers die inventarissen doorzocht op interessante stukken, op basis van actuele vragen en ontwikkelingen.

Notulen Ministerraad 1999

Net als elk jaar worden ook nu weer ministerraadnotulen vrij opvraagbaar. Dit keer van het jaar 1999. Een beschrijving van de belangrijkste stukken volgt nog. Houd daarvoor deze website in de gaten.

Oorlog en nasleep in Nederland, Nederlands-Indië en Indonesië

De bevrijding van Nederland op 5 mei 1945 en van Nederlands-Indië op 15 augustus van dat jaar, betekende allerm minst het einde van de oorlog. Toen de Duitse nederlaag zich aftekende, lag de vraag voor wat te doen met de wederopbouw, het toekomstige herstel van het gezag in Nederlands-Indië als Japan verslagen zou zijn en hoe af te rekenen met degenen die collaboreerden met de bezetter.

Voor dat laatste werd een speciaal systeem opgezet: het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging. Andere kwesties die opkwamen was de inrichting van de overheid, wie mocht weer mee doen en wie moest gestraft worden.

De vrede na de 'hete oorlog' tegen het fascisme, liep naadloos over in de Koude Oorlog tegen het communisme. De nieuwe vijand in het oosten veranderde de visie op bijvoorbeeld de leden van het communistische verzet en wat de staat moest doen om die vijand te weerstaan.

Diverse vrijvallende archiefstukken bieden een interessante inkijk in die dynamiek. Aan de ene kant is de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) zeer actief met het detecteren en volgen van (vermeende) communisten in Nederland. Tegelijkertijd lijkt er in veranderende tijden nog sympathie te bestaan voor SS'ers die aan het Oostfront gestreden hebben. **(2.04.127, inv. 141).**

Een ander aspect in de vrijvallende documenten is de kwestie van Nederlanders in Russische kampen, waarvan een deel pas in 1950 via Amersfoort terugkeerde. Dat waren veteranen in Duitse dienst, maar ook Joden die in concentratiekampen in het door de Russen bevrijde gebied gevangen waren. **(2.19.299, div. nrs.)**

De juridische afwikkeling van de oorlog via het CABR, was een van de onderdelen van de verwerking van oorlog en bezetting. De rol van het verzet en wie daarbij betrokken was, speelde een belangrijke rol voor morele vragen rond 'goed' en 'fout'. Zo was de zuivering voor sommige verzetsmensen maar matig en dat vroeg om eigen ingrijpen. **(2.04.127, inv. 832)**

Over verzet tegen de Duitse bezetter is in Nederland veel bekend. De Collectie Vergroesen biedt inzicht in wie in dat verzet waar mee bezig was, of juist niet. De commissie voor toekenning, ingesteld om te beoordelen wie in aanmerking kwam voor het Verzetsherdenkingskruis (VHK), ontving een groot aantal verklaringen die claims moesten onderbouwen. Dit geeft inzicht in vragen over verzet onder de Duitse bezetting en de discussie daarna: wie had nu wel en niet wat gedaan? Minder bekend in Nederland is het verzet tegen de Japanners in Nederlands-Indië. (Collectie Vergroesen **Indisch verzet**).

Nederland probeerde ook de vooroorlogse status quo te herstellen. De inlichtingendossiers van de Netherlands Forces Intelligence Service (**Nefis**) geven meer informatie over de bezetting en het einde van de Nederlandse overheersing in voormalig Nederlands-Indië. Het is door de inhoud een omstrede archief, waarvan nu weer onderdelen vrijvallen.

Inlichtingendossiers Nederlands-Indië

Tussen 1942 en 1949 verzamelt en documenteert de Netherlands Forces Intelligence Service (NEFIS) informatie over personen in Nederlands-Indië met het doel, , grip te houden op de situatie in het land. De dossiers die de NEFIS aanlegt verschillen qua inhoud. Zo zijn er dossiers met informatie over personen die collaboreerden met de Japanners maar zijn er ook dossiers aanwezig over regenten en andere personen die betrekking hebben op de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Marine en Leger Inlichtingendienst, de Netherlands Forces Intelligence Service en de Centrale Militaire Inlichtingendienst in Nederlands-Indië (2.10.62)	2515 t/m 2714	'Persoonsdossiers' houdende informatie omtrent activiteiten van diverse personen, alfabetisch-lexicografisch geordend. 1942-1949

Werken voor de Japanners

Heiho's waren (Indonesische) huulsoldaten van het Japanse leger, die onder andere ingezet worden om dwangarbeiders te bewaken. Hiervoor ronselen de Japanners ook krijgsgevangenen. In deze stukken staat beschreven hoe krijgsgevangenen in deze positie terecht kwamen.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Commissie Onderzoek Gedragingen Marinepersoneel Nederlands-Indië (2.12.51)	93	Stukken betreffende de samenwerking van Nederlandse en Nederlands-Indische krijgsgevangenen met de Japanse bezetter alsmede het tekenen door krijgsgevangenen van de door de Japanners gevraagde eed of erewoorden, 1945-1947

Palembang incident

Aan het begin van 1947 wordt door het Nederlandse leger vijf dagen lang een deel van Palembang, waar veel Chinezen woonden, gebombardeerd en beschoten. Bij deze militaire actie is een groot aantal Chinezen omgekomen. De Chinese ambassade stelt de Nederlandse regering hiervoor verantwoordelijk en vraagt om een schadevergoeding. Nederland is bereid om (de nabestaanden van) de slachtoffers tegemoet te komen in de vorm van een ongevallenvergoeding of iets dergelijks. In de correspondentie wordt opgemerkt dat in een later stadium bekeken moet worden of deze kosten nog op de Republiek Indonesia kunnen worden verhaald.

Het dossier bevat een lijst met de aantallen Chinezen die bij de aanval zijn omgekomen of gewond zijn geraakt.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Buitenlandse Zaken: Directie Verre Oosten (2.05.52)	234	Onderzoek naar incidenten in Palembang, Boemiajoe, Tjilongok en Padaherang waarvan Chinezen het slachtoffer zijn geworden

Zuid-Celebes affaire

Dit dossier bevat een afschrift van het rapport van de Commissie Enthoven. Deze commissie is op 9 april 1947 ingesteld "tot onderzoek van de ongeregeldheden in Zuid-Celebes gedurende het tijdvak December 1946 – Februari 1947 en de daartegen genomen maatregelen". Ook zijn afschriften van diverse bijlagen en verhoren in dit dossier te vinden. Verschillende van die verklaringen gaan over het optreden van Westerling en kornuiten. Er zit ook een verklaring van Westerling zelf in.

Indertijd is het rapport van de Commissie Enthoven eind 1948 onder vertrouwelijkheid naar de Tweede Kamer gezonden.

Dit rapport is gebruikt voor de publicatie in het kader van het grote onderzoeksproject Onafhankelijkheidsoorlog Indonesië van KITLV, NIMH en NIOD:

Maarten van der Bent (inl. en bez.), *Van Rij en Stam. Rapporten van de commissie van onderzoek naar beweerde excessen gepleegd door Nederlandse militairen in Indonesië, 1949-1954* (Amsterdam 2023).

(<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/53170/9789048556878.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Krijgsraden te Velde (2.09.19)	182	Zuid-Celebes affaire

Excessen Indonesië

In de tweede helft van de jaren zestig ontstond publieke ophef over excessen, die in de jaren 1945 - 1950 door Nederlandse troepen zouden zijn begaan in Indonesië. Naar aanleiding daarvan verzoekt de voorzitter van de Tweede Kamer in januari 1969 de minister-president om een nota waarin alle kennis van de regering hierover zou zijn samengevat. In deze twee archieven is informatie te vinden over dat onderzoek en de excessen zelf. Uit beide archieven vallen rapportages over een aantal bekende en minder bekende zaken vrij, waaronder een aantal heftige verhalen. In archief 2.13.160, inventarisnummer 15 is informatie te vinden over de erkenning van het onderzoek van klokkenluider J. Hueting.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Justitie: archiefbescheiden onderzoek naar excessen Indonesië (2.09.95)	78 t/m 91	Stukken welke hebben toebehoord tot het privé-archief van mr. W.J.H. Stam, mr. C. van Rij en mr. F.A. Groeninx van Zoelen, leden van de in 1949 ingestelde Commissie van Onderzoek naar beweerde excessen door Nederlandse militairen in Indonesië. 1947 - 1986
Ministerie van defensie: collectie inzake regeringsonderzoek naar wandaden in Nederlands-Indië in 1945-1949 (2.13.160)	4, 5, 15, 16, 17	Verschillende stukken betreffende het regeringsonderzoek van 1969 naar excessen

Het Papua conflict

Voor het eerst vallen er rapportages vrij over Westelijk Papoea-Nieuw-Guinea. Komende jaren zal over dit onderwerp meer informatie openbaar worden. Deze documentatie betreft het conflict in de jaren 50. Inventarisnummer 6277 bevat processen verbaal en rapporten over nationalistische groeperingen, de invloed van Indonesië en de status van Nieuw Guinea.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
---------	---------	--------------

Gewoon en geheim verbaalarchief van het Ministerie van Oorlog/Defensie, 1946-1963 (...) (2.13.151)	6274A en 6277	6274A Organisatie van de Landmacht in Nieuw-Guinea, plannen in Indonesië ten aanzien van Nederlands Nieuw-Guinea en inlichtingen inzake de situatie in Nederlands Nieuw-Guinea na de soevereiniteitsoverdracht. - Verbaal nr. 3 (afgescheiden) 6277 Organisatie van de Landmacht Nieuw-Guinea, plannen in Indonesië ten aanzien van Nederlands Nieuw-Guinea en inlichtingen inzake de situatie in Nederlands Nieuw-Guinea na de soevereiniteitsoverdracht
--	---------------	--

Koude Oorlog

In verschillende dossiers die dit jaar vrijvallen, zijn de eerste tekenen van (het begin van) de Koude Oorlog terug te vinden. Het gaat dan vooral om een grote angst bij de Nederlandse autoriteiten voor mensen met communistische sympathieën. Dat komt op verschillende momenten en in diverse gedaantes naar voren.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Binnenlandse Zaken - Centrale Veiligheidsdiensten Binnenlandse Veiligheidsdienst / Open dossiers (2.04.127)	141	Stukken betreffende het verrichten van onderzoek naar het circuleren van communistisch propagandamateriaal
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV) (2.04.80)	3580	Stukken betreffende het verrichten van onderzoek naar Nederlanders, die door de Russen enige tijd in Moskou zijn verhoord (1946)
Kabinet der Koningin / Geheim Archief (2.02.20.02)	13821	(Politieke) Notities en rapporten opgesteld door Gezanten/Ambassadeurs van het ministerie van Buitenlandse Zaken ten behoeve van de Koningin

Desertie uit KNIL door militair met communistische sympathieën

Theodorus van Hoof, geboren 7 januari 1924 in Den Bosch, zou zijn gedeserteerd uit het Nederlandse leger/KNIL op 10 december 1945. Hij woont dan in Brisbane. Na een paar maanden pakt de plaatselijke politie hem op en draagt hem over aan de Nederlandse autoriteiten. Hij wordt in Batavia vastgehouden, in afwachting van een proces. Maar hij vlucht opnieuw, en verblijft van december 1946 tot maart 1947 opnieuw in Australië. Van Hoof beweert dat hij nooit in het leger heeft gezeten, dus ook niet kan zijn gedeserteerd. Maar het dossier bevat ook verklaringen van mensen die hem goed kennen. Zij beweren dat Van Hoof naar Indonesië is gegaan in de veronderstelling dat hij daar een aanstelling als vaandrig of 2e luitenant zou krijgen. Een deel van het dossier gaat over de vraag wie de repatriëring naar Nederland van Van Hoof zou moeten betalen. Behoort hij tot het KNIL, of de Nederlandse landmacht; dat maakt uit voor wie de portemonnee moet trekken. Van Hoof beweert dat zijn vader zou willen betalen voor zijn overtocht naar Nederland; door zijn zakelijke en politieke activiteiten zou deze Martin van Hoof in goed contact staan met de Nederlandse regering. Aan Van Hoof worden communistische sympathieën toegedicht; dat zou een reden kunnen zijn dat er zoveel over zijn geval is gecorrespondeerd.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
----------------	----------------	---------------------

Gezantschap Australië (2.05.50.02)	139	Repatriëring van Indonesiërs
---------------------------------------	-----	------------------------------

(Nasleep van de) Tweede Wereldoorlog

Dit jaar vallen heel veel archieven vrij die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog. Veel aandacht gaat uit naar het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) en aanverwante archieven. Onder dit kopje lichten we een aantal bijzondere archiefstukken van buiten het CABR uit die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog en de nasleep ervan.

'Venlo-incident'

Op 9 november 1939 denken de Britse geheim agenten Stevens en Best in Café Backus in Venlo een ontmoeting met Duitse tegenstanders van Hitler te gaan hebben. Het is een valstrik. De geheim agenten, in gezelschap van de Nederlandse luitenant Dirk Klop en chauffeur Lemmens, worden bij aankomst beschoten. Klop raakte dodelijk gewond. De Duitsers ontvoeren de geheim agenten, Lemmens en Klop naar Duitsland. Klop komt niet meer bij kennis en overlijdt. In het dossier zit het door de Duitsers gefingeerde verhoor van Klop. Hitler gebruikt het Venlo-incident als bewijs voor de niet-neutrale houding van Nederland en daarmee als rechtvaardiging om Nederland op 10 mei 1940 binnen te vallen. Het Venlo-incident is onderwerp van onderzoek tijdens het Neurenbergtribunaal. In het dossier is, naast verklaringen, rapporten en verhoren, het door de Duitsers gefingeerde verhoor van Klop te vinden. Het Venlo-incident leidde tot verschillende boeken, films, documentaires en een podcast.

Archief	Inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Justitie: Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging (DGBR) (2.09.08)	754	Venlo-incident, 1946-1949, met retro-acta vanaf 1939

Bureau Nationale Veiligheid

Het archief van het Bureau Nationale Veiligheid (BNV) bevat een grote hoeveelheid persoonsdossiers over mensen die verdacht werden van collaboratie. In een van deze dossiers bevindt zich een brief van Otto Frank die hij kort na zijn terugkeer uit de concentratiekampen schrijft om A.C. Ahlers vrij te pleiten van verdenking. In de brief maakt Frank melding van iemand die een verradersbrief over hem schreef. Deze brief is door Ahlers onderschept en aan Frank getoond. Frank geeft de man hiervoor een beloning en heeft nog een paar keer geld gegeven. In zijn brief onderstreept hij dat er van afpersing geen sprake was. Deze geschiedenis is ook beschreven in de biografie over Otto Frank van Carol Ann Lee.

Daarnaast valt er een dossier vrij over A. van Es, capo van het Joden- en strafcommando in Amersfoort. Zijn gewelddadige optreden en grove mishandelingen leidden onder andere tot de dood van de prominente Amsterdams-Joodse wethouder Salomon Rodrigues (Monne) de Miranda.

Arnold Meijer, oprichter en leider van het fascistische Zwart Front (later: Nationaal Front) wordt ook door de BNV in de gaten gehouden. Meijer collaboreert tijdens de oorlog met de nazi's en wordt na de bevrijding van Zuid-Nederland opgepakt en geïnterneerd. Hij ontsnapt en vlucht naar België. In het archief bevinden zich verschillende briefjes over zijn ontsnapping, waar hij zich ophield en wat hij deed. Daarnaast is er een stuk te vinden van Meijer over de situatie in de interneringskampen.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV), (1930), 1945-1946 (1980) (2.04.80)	2368	Ahlers, A.C.
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV), (1930), 1945-1946 (1980) (2.04.80)	2633	Es, A. van
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV) (2.04.80)	3732	Stukken betreffende de naoorlogse activiteiten van het Nationaal Front en de leider van dit Front, Arnold Meijer

Gekraakte codes

Vlak na de bevrijding verschijnt er een artikel in *De Groene* waarin de methode en codes van de geheime dienst onthuld worden. De Britten zijn hier niet blij mee aangezien ze die codes nu niet meer voor oorlog in Azië kunnen gebruiken.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV) (2.04.80)	3532	Stukken betreffende de Geheime Dienst Nederland, een met het Bureau Inlichtingen samenwerkende verzetsorganisatie, en zijn medewerkers

Nederlandse gevangenen in de Sovjet-Unie

Tot in de jaren 1950 zitten nog Nederlanders vast in Russische kampen. Het gaat om Nederlanders die in het Duitse leger gevochten hadden, maar soms ook om Nederlanders die als gevangene (verzetsmensen of Joden) of dwangarbeider in Duitsland of Oost-Europa terechtgekomen zijn en daar door het Russische leger gevangen zijn genomen. Het opsporingsbureau van het Rode Kruis doet veel moeite om informatie te verkrijgen uit verschillende bronnen. Repatrianten worden bevraagd over andere Nederlanders die ze hebben gezien in verschillende kampen. Dit wordt nauwkeurig genoteerd: namen, (vermoedelijke) leeftijd, lengte, uiterlijk, woonplaats, beroep, en de reden van aanwezigheid in het oosten (gevangene, frontarbeider, SS'er). Op de lijsten staan ook twee neven van Anton Mussert.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Rode Kruis, - Nederlanders in Sovjet Zone of krijgsgevangenschap (2.19.299)	93	Verklaring van de heer Berghout betreffende de omstandigheden in een Sovjetkamp te Orel 15 januari 1946
Rode Kruis, - Nederlanders in Sovjet Zone of krijgsgevangenschap (2.19.299)	164	Verklaring van de heer Wijnmaalen met gegevens over Nederlanders in de Sovjet Unie 1 juni 1947
Rode Kruis, - Nederlanders in Sovjet Zone of	165	Verklaring betreffende de lotgevallen van een joodse persoon na de Oorlog in een Sovjet Kamp geïnterneerd 11 februari 1947

krijgsgevangenschap (2.19.299)		
Rode Kruis, - Nederlanders in Sovjet Zone of krijgsgevangenschap (2.19.299)	166	Verklaring betreffende de lotgevallen van een repatriant in Duitse en Sovjet gevangenschap 27 augustus 1947

Opsporing, gratie en ontsnappingen

De opsporing en berechting van oorlogsmisdadigers en collaborateurs is voor veel mensen een belangrijke zaak na de bevrijding in mei 1945. Verschillende archieven die dit jaar vrijvallen, laten zien hoe beladen en ingewikkeld dit onderdeel van de oorlogsfafwikkeling is. Zo leidt de arrestatie van de voorzitter van de Vereniging ter Behartiging van den Nederlandschen Aardappelhandel bijna tot een staking van aardappelhandelaren. Het bestuur van de vereniging verzette zich tegen een staking: "De mogelijkheid van staking door alle aardappelhandelaren is zeer gering, daar er momenteel slechts aardappelen uit de provincies Groningen en Drenthe komen en de VBNA dus alleen van die aardappelhandelaren afhankelijk is."

Vanuit het voormalige verzet is er veel kritiek op de vrijlating van politiek delinquenten. Het "Comité Anti Gratieverlening Oorlogsmisdadigers" verzamelt 750 handtekeningen tegen de vrijlating van politiek delinquenten. Voorzitters van de Bijzondere Gerechtshoven schrijven een brief aan de minister waarin ze hun bezorgdheid uiten over het stelselmatig gratie verlenen aan ter dood veroordeelden, ze zijn bang dat hierdoor het rechterlijk ambt wordt ondermijnd. De Nederlandse Veiligheidsdiensten houden op hun beurt voormalig verzetsstrijders in de gaten vanwege (vermeende) communistische sympathieën of de loyaliteit aan de naoorlogse regering. Knokploegleider Gunnink uit Meppel wordt ook gevolgd. Na de oorlog gaat hij zelf op jacht naar collaborateurs en probeert zelfs een politiek delinquent die was vrijgelaten te ontvoeren! Over het verzet van de familie Gunnink verscheen in 2017 het boek *De Knokploeg*.

De opsporingsdiensten moeten het niet alleen opnemen tegen overijverige verzetsstrijders, maar ook tegen elkaar. Tussen de Politieke Opsporingsdienst (POD) en het Bureau Nationale Veiligheid (BNV) bestaat na de oorlog rivaliteit: wie welke misdadigers mag opsporen en wie het recht heeft op de beste rechercheurs.

Andere stukken gaan over de ontsnapping van zeven oorlogsmisdadigers uit de gevangenis in Breda op de avond van tweede kerstdag 1952. De autoriteiten komen langzaam in actie maar uiteindelijk worden de ontsnapt gearresteerd. Op één na worden ze weer vrijgelaten. Zes van hen hadden als buitenlandse SS-ers de Duitse nationaliteit verkregen. Omdat Duitsland geen eigen staatsburgers uitlevert, kunnen ze in Duitsland een nieuw bestaan opbouwen.

In verhoren, correspondentie en rapporten, geïllustreerd met foto's en gevangenisplattegronden (inv.nr. 231 en 234) van de gevangenis, is precies te lezen en te zien hoe de ontsnapping, opsporing en vergeefse verzoeken tot uitlevering verliepen.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Ministerie van Justitie: Archiefbescheiden betreffende oorlogsmisdadigers (2.09.106)	2	Dossier 1, 1946 - 1952
Ministerie van Justitie: Archiefbescheiden betreffende oorlogsmisdadigers (2.09.106)	4	Brief van de president van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage Van Meeuwen, mede namens een groep collega-rechters in den lande, aan de minister, aangaande zijn bezorgdheid over het door de verlening van veelvuldige gratie op doodstraffen stelselmatig

		niet uitvoeren van uitgesproken vonnissen, 6 december 1946
Ministerie van Justitie: Archiefbescheiden betreffende oorlogsmisdadigers (2.09.106)	231-238	Stukken betreffende de ontsnapping van zeven gedetineerden, C.A. Touseul, W.A. Polak, W. van der Neut, J. de Jonge, K.C. Faber, S. Borgers en H. Bickers, uit de gevangenis van Breda op 26 december 1952
Ministerie van Justitie: afdeling Politie, Bureaus Kabinet en Juridische Zaken (2.09.107)	431	Stukken betreffende de opsporing van zeven op 26 december 1952 ontsnapte oorlogsmisdadigers uit de gevangenis te Breda
BZK-Centrale Veiligheidsdiensten Binnenlandse Veiligheidsdienst / Open dossiers (2.04.127)	832	Stukken betreffende de diverse activiteiten van oud-illegale werkers
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV) (2.04.80)	3532	Stukken betreffende de Geheime Dienst Nederland, een met het Bureau Inlichtingen samenwerkende verzetsorganisatie, en zijn medewerkers
Ministerie van Binnenlandse Zaken: Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV) (2.04.80)	3607	Stukken betreffende een dreigende staking onder aardappelhandelaren in verband met de arrestatie van de voorzitter van de Vereniging ter Behartiging van den Nederlandschen Aardappelhandel door de Politieke Opsporingsdienst

Vergroesen

Sinds 1981 zijn er bijna 19.000 aanvragen gedaan voor het Verzetshedenkingskruis (VHK). Dit herdenkingskruis is ingesteld om zowel de rechtspositie van verzetsstrijders tijdens de Tweede Wereldoorlog te verbeteren als een eerbetoon aan deze mensen te geven. Om het verzet te verifiëren doet het Comité Verzetshedenkingskruis aan bronnen- en antecedentenonderzoek. De dossiers bevatten om deze reden enorm veel getuigenverklaringen en bewijsmateriaal die het gepleegde verzet bevestigen of juist ontkennen.

Toegewezen VHK

In de gevallen waarbij het Verzetshedenkingskruis is toegewezen zit soms prachtig illustratief materiaal dat als bewijs diende voor verzet, zoals schetsen van gevangenissen en cellen waar de betreffende verzetsstrijder gevangen had gezeten en certificaten van lidmaatschap van een bepaalde verzetsgroep. Ook komen er soms bekende namen in de stukken voor. Zo ondersteunt Truus Oversteegen de aanvraag van mw. Grouwstra-Hellendoorn bij wie zij samen met Hannie Schaft ondergedoken had gezeten. Arnold Douwes, wiens verzetsdagboek in 2018 werd gepubliceerd, wordt eveneens voorgedragen voor het VHK. Iemand draagt haar Indonesische "kokkie" voor. Zij is vanuit Indonesië meegekomen op verlof naar Nederland en neemt samen met het gezin deel aan het verzet en de hulp aan onderduikers. Zonder haar had het gezin nooit het verzetswerk kunnen doen. Voor sommigen is de aanvraag van het verzetshedenkingskruis op zichzelf al een vorm van verzet: oud-pastoor Peter-Jean Slots vraagt een VHK aan zodat hij deze bij de uitreiking kon weigeren. Hij is het niet eens met de gedachte achter het herdenkingssymbool.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
---------	---------	--------------

Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog; Collectie Vergroesen (2.13.227)	71	Nrs. 520 – 569 (gevangenis schetsen)
Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog; Collectie Vergroesen (2.13.227)	254	Nrs. X 970 – X 1029 (Verklaring van onderduiken bij mw. Groustra-Hellendoorn)
Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog; Collectie Vergroesen (2.13.227)	478	Nrs. 253 – 5968 (Oud-pastoor Peter-Jean Slots weigert VHK)
Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog; Collectie Vergroesen (2.13.227)	483	A – G (Indonesisch "kokkie" aangedragen voor verzet & Arnold Douwes)

Verzet in voormalig Nederlands Indië

In de dossiers waarbij een aanvraag wordt gedaan omdat iemand verzet heeft gepleegd tegen de Japanse bezetter zit vaak naast bewijsmateriaal ook uitingen van ongenoegen over de manier waarop verzet in voormalig Nederlands-Indië anders behandeld wordt dan Nederlands verzet.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog;	384	Nrs. AF 2 – AF 95 (dossier 23)

Collectie Vergroesen (2.13.227)		
Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog; Collectie Vergroesen (2.13.227)	38	Naamlijsten van erkende aanvragers van het Indisch verzet voor een Verzetsster Oost-Azië 1942-1945 alsmede een rapport van G. Aalbertsberg betreffende ondergrondse verzetsactiviteiten in Nederlands-Indië, met name op Java, gedurende de Japanse bezetting in de jaren 1942-1945

Afgewezen VHK

Het archief bevat ook veel gevallen waarbij de aanvraag voor een VHK werd afgewezen. Deze dossiers bevatten vaak veel emoties van afgewezen aanvragers wiens 'verzetsdaden' niet als verzet worden gezien, ook zijn in de inventarisnummers in sommige gevallen valse argumenten te vinden van mensen die het Comité trachten te misleiden.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Inventaris van archieven op het gebied van verbetering van de rechtspositie van en eerbetoon aan verzetsstrijders in de Tweede Wereldoorlog; Collectie Vergroesen (2.13.227)	388	Nrs. AF 451 – AF 566 (dossiernr. 6)

Regionaal – Zuid-Holland

Er vallen dit jaar weer verschillende dossiers over burgemeesters vrij. Een aantal interessante burgemeesters zijn eruit gelicht. Pieter Willem Hordijk (Naaldwijk) zit tijdens de oorlog in het verzet. Onder de schuilnaam Peter Noord vervult hij binnen het verzet verschillende leidinggevende functies, onder andere bij de knokploegen, wapendroppings en de Binnenlandse Strijdkrachten; N.A. Schouten (Ouddorp) wordt in 1947 geschorst; Wim Thomassen (Rotterdam) speelde belangrijke rol bij de ontwikkeling van Rotterdam tot wereldhaven nummer één.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
Kabinet van de Commissaris der Koningin in Zuid-Holland (3.02.42)	690	P. W. Hordijk (Naaldwijk), 1968-1974
Kabinet van de Commissaris der Koningin in Zuid-Holland (3.02.42)	777	N.A. Schouten (Ouddorp), 1947-1948

Kabinet van de Commissaris der Koningin in Zuid-Holland (3.02.42)	791	W. Thomassen (Rotterdam), 1965-1974
---	-----	-------------------------------------

Overig

Bijlmerramp

Op zondagavond 4 oktober 1992 stort een Boeing 747-vrachtvliegtuig neer op de flats Groeneveen en Klein-Kruitberg. Een vliegcrash die vandaag de dag bekend staat als de Bijlmerramp. In april 1998 wordt een parlementaire enquête gestart naar aanleiding van de vliegcrash. In de inventarisnummers die vrijvallen zitten gespreksverslagen, interne notities en nieuwsitems van onder andere het onderzoek naar de ramp.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.02.39	42	Gespreksverslagen en interne notities, nummers 001 - 130
2.03.08	3356	Stukken betreffende de parlementaire enquête naar aanleiding van de vliegcrash in de Bijlmermeer op 4 oktober 1992, waarvoor oud-minister-president Lubbers onder meer werd gehoord

Joodse emigratie naar Palestina 1946-1949

Na de Tweede Wereldoorlog gaat een grote groep Joodse mensen naar Palestina. Het inventarisnummer dat dit jaar vrijvalt, bevat informatie over de organisaties betrokken bij de Joodse emigratie naar Palestina. Het emigratieproces wordt scherp in de gaten gehouden, ook omdat inlichtingendiensten zich zorgen maakten over mogelijke communisten onder de emigranten.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.04.127	1449	Stukken met betrekking tot de Joodse emigratie naar Palestina en de organisaties die daarbij betrokken waren. 1946 - 1949 Bevat (veiligheids)rapporten-signalering/personalia van emigranten/statuten van de vereniging Joods Gemeenschapsbelang te Rotterdam. Onderzoek betrof eveneens de Joods Zionistische Beweging

Onafhankelijkheid Suriname

Operatie Zwarte Tulp is een Nederlands noodplan uit het begin van de jaren 70. In dit plan staat wat er moet gebeuren als zich anti-Nederlandse activiteiten zouden voordoen in het Suriname van vóór de onafhankelijkheid. Dit plan moet aangepast worden als Suriname op 25 november 1975 een onafhankelijke republiek wordt. Het inventarisnummer dat dit jaar vrijvalt bevat een lijst met frequenties waarop bevelen worden gegeven en een opsomming van operationele instructies voor wanneer een operatiebevel zou worden gegeven (in codetaal).

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.13.112	845	Stukken betreffende de opstelling en aanpassing van operatieplan Zwarte Tulp in verband met het

		uitroepen van de onafhankelijkheid van Suriname. 1975
--	--	--

Gewelddadige dood te Paramaribo

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt een groep van 146 mannen met de aanduiding "NSB-ers" in Nederlands-Indië geïnterneerd. Ze zijn vervolgens op transport gezet naar Suriname en in Jodensavanne gevangengezet. Vier geïnterneerden worden in 1942 opgesloten in Fort Zeelandia te Paramaribo. Twee hiervan - L.K.A. Raedt van Oldenbarneveldt en L.J.A. van Poelje - zijn bij een ontsnappingspoging doodgeschoten. Inventarisnummer 2517 bevat het onderzoek naar hun gewelddadige dood.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.09.79	2517	Stukken betreffende het onderzoek naar de gewelddadige dood te Paramaribo in de nacht van 6/7 november 1942 van ir. L.K.A. Raedt van Oldenbarneveldt en L.J.A. van Poelje, beide behorende tot een van Indonesië naar Suriname gedeporteerde groep Nederlandse gedetineerden. 1949 pak - Bevat foto's

Emancipatie

Op 1 januari 2025 valt een aantal stukken vrij die een kijk geven op verschillende emancipatiestrijden die in Nederland gevoerd zijn. Dit keer specifiek op het gebied van vrouwenemancipatie en homo-emancipatie.

Vrouwenemancipatie

Het archief van het Bureau voor Nationale Veiligheid (BNV) bevat verschillende inventarisnummers waarin onderzoek gedaan wordt naar vrouwenorganisaties in Nederland. Zo staat in een rapport de kanttekening "zal niet lukken", wanneer een organisatie het heeft over de doelstelling dat vrouwen gelijkwaardig aan mannen moeten zijn. Ook bevat dit archief doelstellingen van vrouwenorganisaties om meer vrouwen in de politiek te krijgen en een eind te maken aan de oorlog in Indonesië.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.04.80	3636	Rapport inzake de oprichting van het Internationaal Vrouwenverbond. 1946
2.04.80	3637	Stukken betreffende het inwinnen van inlichtingen over de Partijloze Vrouwengroep, de Nieuwe Nederlandsche Vrouwenbeweging en de oprichting van de Nederlandse Vrouwenbeweging. 1946
2.04.80	3638	Stukken betreffende leden en activiteiten van verschillende vrouwenorganisaties. 1946
2.04.80	3639	Verslag van een openbare bijeenkomst op 2 mei 1946 van het Initiatief-Comité van Vrouwen uit het Concentratiekamp Ravensbrück, met geleidebrief. 1946

Homo-emancipatie

Een aantal interessante inventarisnummers van het COC-archief valt vrij. Het COC (Cultuur- en Ontspanningscentrum) is de oudste nog bestaande belangenorganisatie voor de rechten van LHBTIQ+ personen. Dit jaar vallen edities van het tijdschrift *Vriendschap*, brieven, wetenschappelijke onderzoeken naar homoseksualiteit en betogen tegen artikel 248bis uit de jaren 50 vrij.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
----------------	----------------	---------------------

2.19.038	84	Archivalia van het tijdschrift Levensrecht en Vriendschap. Jaargangen 1952-1954
2.19.038	131	Archivalia van afdelingen in de omgeving van Amsterdam. "Stukjes en beetjes". 1952-1954
2.19.038	162	Briefwisseling van de I.C.S.E. 1954
2.19.038	168	Archivalia van de redactie van Newsletter. 1951-1954

'De kwestie' binnen de Nederlandse Organisten Vereniging

De Nederlandse Organisten Vereniging brengt maandelijks het blad *Het Orgel* uit. In 1985 ontstaat een akkefietje omdat de eindredacteur van het blad reclame maakt over zijn eigen orgel(reparatie). De inventarisnummers bevatten correspondentie en vergadernotulen vol met discussies omtrent deze kwestie. Uiteindelijk besluit de redacteur zich terug te trekken. Gelukkig ziet in ieder geval een persoon de humor in van de situatie en voegt een blaadje toe met een onmogelijk te spelen akkoord met daarbij de boodschap "oftewel scheel akkoord (en hopelijk slotakkoord van deze queestie!) Met vriendelijke groet, Jan."

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.19.189	146	Stukken betreffende gerezen problemen over de werkwijze van de redactie. 1985-1986
2.19.189	151	Ingekomen en uitgaande stukken, met vergaderstukken. 1985-1986
2.19.189	152	Ingekomen en uitgaande stukken, met vergaderstukken. 1986-1987
2.19.189	155	Brievenboeken van Het Orgel. 1993-1994

Klacht wegens ontgroening

In een brief uit 1945 wordt een klacht geuit over het ontgroeningsritueel van studentenvereniging Laurentius. De schrijver meldt de pastoor dat een 'groen' moest worden opgehangen in een boom, eentje werd uitgekled en naakt met pek ingesmeerd en vervolgens schoongewassen met urine. Anderen moesten soep van urine met tomaten eten.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
3.18.81	629	R.K. Studentenvereniging "St. Laurentius"; Rotterdam, 1945-1964

Zuivering burgemeesters

Stukkende betreffende de zuivering van verschillende burgemeesters.

Archief	inv.nr.	Beschrijving
2.13.25	952	Staten van burgemeesters die lid zijn van de Nationaal Socialistische Beweging en hun ministeriële ontslagbesluiten, met geleidebrief [02017], 1944
2.13.25	953	Instructies voor Commissarissen der Koningin en militaire commissarissen inzake de zuivering van ambtenaren [02011], 1944-1945
2.13.25	1024	Stukken betreffende de behandeling van een brief van het Stil Comité voor Recht te Venlo met beschuldigingen aan het adres van de burgemeester en ambtenaren aldaar [02033], 1945

--	--	--